

שמונה עשרה, מפגש שביעי, סיום תפילת עמידה

(ולתוספת: יעלה ויבוא ועל הניסים)

* מתוך ביאור שעוד לא יצא לאור על הסידור של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

פסוק הסיום של שמונה עשרה "יהיו לרצון" - מקביל לפסוק הפתיחה "ה' שפתי ופי יגיד תהילתך". בתחילת התפילה אנו מבקשים שנוכל להגיד את הדברים, ובסופה, מבקשים שמה שאמרנו, ואף מה שלא הצלחנו לבטא ונשאר רק בגדר של הגיון הלב יתקבלו ברצון. לאמירת הפסוק יש גם משמעות הלכתית, היא מסמנת את סיום התפילה, מכאן, אפשר להפסיק במצבים המותרים.

"אלוקי נצור"

אֱלֹהִי, נִצֹר לְשׁוֹנֵי מַרְעֵי, וְשִׁפְתֵי מְדַבֵּר מְרָמָה, וְלִמְקַלְלֵי נַפְשֵׁי תְדוּם, וְנַפְשֵׁי כְּעֹפֵר לְכֹל תְּהִיָּה, פִּתְחַ לְבִי בְּתוֹרָתְךָ, וְאַחֲרֵי מִצְוֹתֶיךָ תִּרְדְּףֵנִי נַפְשִׁי. וְכָל הַקְּמִים וְהַחוֹשְׁבִים עָלַי לְרָעָה, מִהֲרֵה הִפֵּר עֲצָתָם וְקַלְקַל מַחְשַׁבְתָּם. עֲשֵׂה לְמַעַן שְׁמֶךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן יְמִינְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן תּוֹרָתְךָ, עֲשֵׂה לְמַעַן קְדֻשַׁתְךָ, לְמַעַן יִחַלְצוּן יְדִידֶיךָ. הוֹשִׁיעָה יְמִינְךָ וְעֲנֵנִי. יְהִיו לְרָצוֹן אֲמָרֵי פִי וְהִגְיוֹן לְבִי לְפָנֶיךָ ה' צוּרִי וְגֹאֲלִי.

My Lord, guard my tongue from evil and my lips from deceitful speech. To those who curse me, let my soul be silent; may my soul be to all like the dust. Open my heart to Your Torah and let my soul pursue Your mitzvot. As for all who plan evil against me, swiftly thwart their counsel and frustrate their plans. Act for the sake of Your name; act for the sake of Your right hand; act for the sake of Your holiness; act for the sake of Your Torah. 'That your beloved ones may be delivered, save with Your right hand and answer me' (Psalms 60:7). 'May the words of my mouth and the meditation of my heart find favor before You, Lord, my Rock and Redeemer' (Psalms 19:15)."

* מתוך ביאור שעוד לא יצא לאור על הסידור של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

אחרי סיום התפילה בה הבקשות היו עבור כלל ישראל ונוסחו בלשון רבים, מוסיפים כאן בקשות עבור האדם הפרטי, המנוסחות בלשון יחיד. עניינה של תפילה זו היא היציאה מתוך עולם הקדושה בה שהה המתפלל, בבקשה שה' יתן לו כוח להמשיך את הקדושה לתוך חיי החול: שלא יקלקל את הדיבור הקדוש, לא יפגע באחרים ושלא יהיה לו צורך להילחם על כבודו וחיי אלא שה' ילחם עבורו ויכניע אויביו ושונאיו. ובאופן כללי יותר: להיות בהכנעה ושפלות מול ה', לעסוק בתורה בפתיחת הלב וגדלות ולקיים את המצוות בתשוקת הלב.

רבים נוהגים להזכיר פסוק הרומז לשמו של המתפלל, הפותח ומסיים באותיות שבהן נפתח ומסתיים שמו.

עושה שלום

כאן המתפלל כורע וחוזר שלוש פסיעות לאחוריו, כפי שנפטר מלפני המלך.

עֲשֵׂה שְׁלוֹם בְּמְרוֹמָיו, הוּא יַעֲשֶׂה שְׁלוֹם עָלֵינוּ, וְעַל כָּל יִשְׂרָאֵל, וְאָמְרוּ אָמֵן.

May He who makes peace in His high places make peace for us and for all Israel, and say: Amen.

* מתוך ביאור שעוד לא יצא לאור על הסידור של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

התפילה מסתיימת בבקשת השלום. הקדוש ברוך הוא עושה שלום בין החסד והגבורה ובין כל הכוחות הגדולים, למרות הניגודים שביניהם. אנו מבקשים ממנו שכשם שהוא יכול לעשות את האיחוד בעולמות העליונים, המרוחקים, שיעשה גם שלום בארץ, עלינו ועל כל ישראל.

יְהי' רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ, ה' אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, שְׂיִבְנֶה בֵּית הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ וְתֵן חֵלְקֵנוּ בְּתוֹרָתְךָ. וְשֵׁם נַעֲבֹדְךָ בְּיָרְאָה כִּימֵי עוֹלָם וְכִשְׁנַיִם קְדָמוֹנֵינוּ. וְעֲרֹבָה לָהּ מִנַּחַת יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם כִּימֵי עוֹלָם וְכִשְׁנַיִם קְדָמוֹנֵינוּ.

May it be Your will, Lord our God and God of our ancestors, that the Temple be rebuilt speedily in our days, and grant us a share in Your Torah. And there we will serve You with reverence, as in the days of old and as in former years. 'Then the offering of Judah and Jerusalem will be pleasing to the Lord as in the days of old and as in former years' (Malachi 3:4)."

יעלה ויבוא

בראש חודש ובחול המועד - פסח וסוכות - אומרים כאן יעלה ויבוא.

אֱלֹהֵינוּ וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתֵינוּ, יַעֲלֶה וְיָבֵא וְיַגִּיעַ וְיַרְאֶה וְיַרְצֶה וְיִשְׁמַע וְיִפְקֹד וְיִזְכֹּר זְכוֹרֵנוּ וּפְקֻדוֹתֵנוּ וְזִכְרוֹן אֲבוֹתֵינוּ, וְזִכְרוֹן מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד עֲבָדְךָ וְזִכְרוֹן יְרוּשָׁלַם עִיר קְדוֹשְׁךָ וְזִכְרוֹן כָּל עַמְּךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל לְפָנֶיךָ לְפִלְטָה לְטוֹבָה לְחַן וְלַחֲסֵד וְלִרְחֻמִים לְחַיִּים (טוֹבִים) וְלִשְׁלוֹם בְּיוֹם

בראש חדש: ראש החדש הַזֶּה, בחוה"מ פסח: חג המצות הַזֶּה, בחוה"מ סוכות: חג הסוכות הַזֶּה, זְכָרְנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ בּוֹ לְטוֹבָה, וּפְקֻדָּנוּ בּוֹ לְבִרְכָה, וְהוֹשִׁיעֵנוּ בּוֹ לְחַיִּים טוֹבִים, וּבְדַבַּר יְשׁוּעָה וְרַחֲמִים חוּס וְחַנּוּן, וְרַחֵם עָלֵינוּ, וְהוֹשִׁיעֵנוּ כִּי אֵלֶיךָ עֵינֵינוּ, כִּי אֵל מֶלֶךְ חַנּוּן וְרַחוּם אַתָּה.

“Our God, and the God of our ancestors, may there rise and come, reach, appear, be favored, heard, regarded and remembered before You, our recollection and remembrance, as well as the remembrance of our ancestors, and of the Messiah son of David, Your servant, and of Jerusalem Your holy city, and of all Your people the house of Israel – for rescue and well-being, grace, living-kindness and compassion, life and peace, on this day of

On Rosh Hodesh: Rosh Hodesh.

On Passover: Festival of Matzot.

On Sukkot: Festival of Sukkot.

On it, remember us, Lord our God, for good; recollect us for blessing, and deliver us for life. In accordance with Your promise of salvation and compassion, spare us and be gracious to us; have compassion upon us and deliver us, for our eyes are turned to You because you, God, are a gracious and compassionate King.

* מתוך ביאור שעוד לא יצא לאור על הסידור של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

תפילה הנאמרת בימי חג ושמחה. תוכנה של תפילה זו היא דברי תחנונים: שה' יזכור אותנו לטובה ולגאולה ביום מיוחד זה, יקבל את תפילתנו ברצון, נהיה מרוצים לפניו וימלא משאלות ליבנו לטובה - בחן, בחסד וברחמים. הברכה נקבעה בברכת העבודה בגלל שייכותה לסדר העבודה במקדש, בימים אלו היו מקריבים קרבן מוסף – לכן הוסיפו תפילות לקבלת הקרבנות. כיום, שאין לנו קרבנות אנו מבקשים שה' ירצה בנו ושישיב את העבודה למקומה.

זכרוננו

בעיקרה של תפילה זו עומדת בקשת הזכרון. בקשה זו מעלה שאלה מהותית: מפני מה אנחנו מבקשים זאת וכי ה' לא זוכר אותנו?! שאלה זו מביאה אותנו לשאלה יסודית בעניינה של התפילה בכלל: מפני מה אנחנו צריכים לבקש ולהתחנן, הרי ה' מכיר אותנו לפני ולפנים ויודע את כל מאוויינו ומחסורנו?! התשובה לכך בתמצית היא, שעניינה של התפילה היא שאנחנו נבקש, שנגיד מה אנחנו רוצים. ה' יודע הכל אולם הוא רוצה שנפנה אליו, שנכיר בו שהוא האדון שלנו וניצור איתו קשר. כך גם הוא עניינו של הזכרון. ה' זוכר ויודע הכל אולם אנחנו צריכים להעלות את זכרוננו לפניו, לחפש ולהיזכר בעצמינו מה הם הדברים שאנחנו רוצים לבקש. בהזדמנות מיוחדת זו שבאה מעת-לעת אנו מעלים לזכרון את הדברים החשובים לנו. מצד אחד, את הדברים הגדולים - משיח ובנין ירושלים, ומצד שני, את העובדה שאנו מסכנים ומבקשים שנהיה לפלטה לטובה.

על הניסים:

ברכת שבח והודאה לה' על הנסים שארעו לאבותינו בימי חנוכה ופורים.

ועל הַנְּסִים וְעַל הַפְּרָקָן וְעַל הַגְּבוּרוֹת וְעַל הַתְּשׁוּעוֹת וְעַל הַנְּפִלְאוֹת וְעַל הַנְּחֻמוֹת שְׁעָשִׂיתָ
לְאֲבוֹתֵינוּ בְּיָמֵים הָהֵם בְּזֶמֶן הַזֶּה.

For the miracles, for the redemption, for the mighty deeds, for the salvations and for the battles, which You performed for our ancestors in those days at this season.

לחנוכה

בְּיָמֵי מִתְּתִיָּהוּ בֶן יוֹחָנָן כִּהֵן גְּדוֹל חֲשֹׁמוֹנָאֵי וּבְנָיו כְּשֶׁעֲמְדָה מְלָכוֹת יוֹן הֲרָשָׁעָה עַל עַמְּךָ יִשְׂרָאֵל
לְהַשְׁפִּיחֵם תּוֹרְתְךָ וְלְהַעֲבִירֵם מִחֻקֵּי רְצוֹנְךָ וְאַתָּה, בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים, עֲמַדְתָּ לָהֶם בְּעֵת צָרָתָם:
רַבְּתָּ אֶת רִיבָם דָּנַתָּ אֶת דִּינָם נִקְמַתָּ אֶת נִקְמַתָם מִסָּרֵת גְּבוּרִים בְּיַד חֲלָשִׁים וְרַבִּים בְּיַד מְעֻטִים
וּטְמֵאִים בְּיַד טְהוּרִים וְרָשָׁעִים בְּיַד צַדִּיקִים וְזָדִים בְּיַד עוֹסְקֵי תּוֹרָתְךָ וְלָךְ עָשִׂיתָ שֵׁם גְּדוֹל וְקָדוֹשׁ
בְּעוֹלָמְךָ וְלַעֲמֶךָ יִשְׂרָאֵל עֲשִׂיתָ תְּשׁוּעָה גְּדוֹלָה וּפְרָקָן כִּהְיוּם הַזֶּה. וְאַחַר כֵּן, בָּאוּ בְּנֵיךָ לְדָבִיר בֵּיתְךָ

וּפְנֵי אֶת הַיְכָלָךְ וְטַהַרְוּ אֶת-מִקְדָּשְׁךָ וְהִדְלִיקוּ נְרוֹת בְּחִצְרוֹת קִדְשֶׁךָ וְקִבְּעוּ שְׁמוֹנֶת יָמֵי חֲנֻכָּה אֵלַי
לְהַיּוֹדוֹת וְלִהְלֵל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל.

On Hanukkah:

In the days of the Hasmonean Mattityahu, the son of Yoḥanan the High Priest, and his sons, when the wicked Greek kingdom rose up against Your people Israel to make them forget Your Torah and to force them to turn away from the statutes of Your will – You, in Your great mercy, stood by them in the time of their distress. You championed their cause, You judged their suit and avenged their wrong. You delivered the strong into the hands of the weak, the many into the hands of the few, the impure into the hands of the pure, the wicked into the hands of the righteous, and the arrogant into the hands of those who devoted themselves to Your Torah. You thus made for Yourself a great and holy name in Your world, and for Your people Israel You worked great salvation and deliverance as at this day. Afterward, Your children entered the chamber of Your House, cleansed your Temple, purified Your Sanctuary, kindled lights in Your holy courts, and established these eight days of Hanukkah for giving thanks and praise to Your great name.

לפורים

בְּיָמֵי מֶרְדֵּכַי וְאַסְתֵּר בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה כְּשֶׁעָמַד עֲלֵיהֶם הַמֶּן הַרְשָׁע בְּקִשׁ לְהַשְׁמִיד לְהַרוֹג וּלְאַבֵּד
אֶת-כָּל-הַיְהוּדִים מִנְּעַר וְעַד זָקֵן טָף וְנָשִׁים בְּיוֹם אֶחָד בְּשָׁלְשָׁה עָשָׂר לְחֹדֶשׁ שְׁנַיִם עָשָׂר הוּא חֹדֶשׁ
אֲדָר וְשָׁלְלָם לְבוֹז וְאַתָּה בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים הַפְּרַתְּ אֶת עֲצָתוֹ וְקִלְקַלְתָּ אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ וְהַשְׁבֹּתָ-לוֹ
גְּמוּלוֹ בְּרֵאשׁוֹ וְתָלוּ אוֹתוֹ וְאֶת בְּנָיו עַל הָעֵץ וְעָשִׂיתָ עִמָּהֶם נִסִּים וְנִפְלְאוֹת וְנוֹדָה לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל סְלָה.

On Purim:

In the days of Mordekhai and Esther, in Shushan the capital, when the wicked Haman rose up against them, and sought to destroy, slay and exterminate all the Jews, young and old, infants and women, in one day, on the thirteenth day of the twelfth month, which is the month of Adar, and to plunder their possessions – You, in Your great mercy, frustrated his counsel and ruined his design, and caused his scheming to recoil upon his own head, so that he and his sons were hanged on the gallows.

* מתוך ביאור שעוד לא יצא לאור על הסידור של הרב עדין אבן-ישראל שטיינזלץ:

תשועת ישראל בחנוכה ופורים היתה בדרך שלא הפרה את חוקי הטבע: כל השתלשלות המאורעות במגילת אסתר הן טבעיות והגיוניות ואף את סיפור הניצחון של החשמונאים במלחמה, שהיה בו מן הפלאיות, ניתן להסביר באופן רציונאלי. יחד עם זאת, אלו מאורעות נסיים, מפני שהגדרתו של נס איננה תלויה במידת החריגה שלו מדרך הטבע אלא בהיותו מאורע בעל משמעות מכוונת לבני אדם - של הצלה או לחילופין של פורענות. בחנוכה ובפורים אנו בעצם חוגגים ומודים על "נסים טבעיים", נסים שרק לאחר מעשה, ניתן היה לראות את היד המכוונת של ההשגחה העליונה דרך כל שלבי הסיפור. נסים דוגמת חנוכה ופורים – שה' מעביר בדרך הטבע, בהשתלשלות טבעית ומובנית - לא נגמרו בימים ההם אלא הם מתרחשים בכל רגע ממש, ועליהם אנו מודים ב"ניסך שבכל יום עמנו". אמנם, אין זה דבר קל לראות את הנס והפלא שבכל יום, אולם אם אדם יפתח את עיניו ויתבונן במאורעות חייו הוא יראה כיצד היום יום שלו מלא בנסים, מהפלא של לידת תינוק עד לעובדה - הלא מובנת מאליה - שהגוף מתפקד כראוי, ועוד ועוד. משום כך, גדולתם של נסי חנוכה ופורים חורגת מהיותם מאורע חד-פעמי, מפני שהם מלמדים אותנו דרך הסתכלות אחרת על המציאות, דרך שבה נסתכל על הטבע וסדר העולם ונראה בהם התגלות של בורא העולם. מטעם זה אמרו חכמים: "אפילו כל המועדות בטלים, חנוכה ופורים אינם בטלים לעולם".